

GLOBAL AND NATIONAL TRENDS IN LIFE SCIENCES

COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS

on the occasion of the 125th anniversary
of the National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine

Nizhyn- 2023

Міністерство освіти і науки України / Ministry of Education and Science of Ukraine
Національний університет біоресурсів і природокористування України / National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine
Бидгощський університет економіки (Польща) / University of Economy in Bydgoszcz (Poland)
Познанський університет економіки та бізнесу (Польща) / Poznan University of Economics and Business (Poland)
Туран-Астана Університет (Республіка Казахстан) / Turan-Astana University (The Republic of Kazakhstan)
Національний університет «Чернігівська політехніка» Chernihiv Polytechnic National University (Ukraine)
Донецький національний університет імені Василя Стуса / Vasyl' Stus Donetsk National University (Ukraine)
Уманський національний університет садівництва / Uman National University of Horticulture (Ukraine)
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут» / SS NULES Ukraine «Berezhany Agrotechnical
Institute» (Ukraine)
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут» / SS NULES Ukraine «Nizhyn Agrotechnical Institute»
(Ukraine)
Факультет агротехнологій та економіки / Faculty of Agrotechnology and Economics

ГЛОБАЛЬНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ГАЛУЗІ НАУК ПРО ЖИТТЯ

**з нагоди 125-річчя Національного університету
біоресурсів і природокористування України
(ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ)**

GLOBAL AND NATIONAL TRENDS IN LIFE SCIENCES

**on the occasion of the 125th anniversary of the
National University of Life and Environmental
Sciences of Ukraine
(COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS)**

**6 квітня 2023 року / April 6th 2023
м. Ніжин / Nizhyn**

УДК 339.9:51/59(100+477)
Г58

*Рекомендовано до друку вченою радою
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
(Протокол № 7 від 30.03.2023 року)*

Редакційна колегія:

к.пед.н., доцент В.С. Лукач (голова); к.т.н. І.О. Демчук;
к.е.н., доцент Г.М. Македон; к.е.н., доцент І.В. Дворник;
д.і.н., доцент О.С. Сидорович; к.б.н., доцент А.В. Семеніхін;
к.е.н., доцент Н.Г. Царук; к.с.-г. н. І.Д. Брюхачова; А.І. Михайленко

Г58 «Глобальні та національні тенденції у галузі наук про життя», збірник наукових праць. Ніжин: НДУ Гоголя., 2023. С. 190
ISBN 978-617-527-258-9

У збірнику розміщено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Глобальні та національні тенденції у галузі наук про життя», що відбулася 6 квітня 2023 року на базі ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут». Збірник охоплює результати наукових досліджень, проведених науковопедагогічними працівниками, науковими співробітниками, аспірантами та студентами.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, галузевої термінології, імен власних та інших відомостей.

ISBN 978-617-527-258-9

© ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
© автори тез

*Диха Марія,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки, аналітики, моделювання та інформаційних
технологій в бізнесі,
Хмельницький національний університет*

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ПІД ПРИЗМОЮ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Основи екологічної безпеки в Україні прописано у ст. 16 Конституції України: «Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави». [1]

Висвітлення питань забезпечення національної безпеки у розрізі її складових знайшли відображення у низці авторських публікацій, зокрема [див. детальніше 2; 3; 4].

Екологічна безпека характеризується існуючим станом навколишнього середовища та природно-ресурсним потенціалом Землі і окремих її регіонів. Усвідомлюючи те, що людство є невід'ємною частиною природи, повністю залежить від навколишнього середовища, надзвичайно важливе значення має захист та відновлення екосистем як життєвого середовища; реалізація заходів щодо раціонального використання природних ресурсів, щодо використання ресурсоощадних, енергозберігаючих технологій, превентивних заборон/обмежень використання природних ресурсів у випадках доцільності захисту екології задовго до їх вичерпання або непрямого руйнування.

Однією із глобальних цілей сталого розвитку є: «Збереження екосистем суші», та адаптована для України ціль: «Захист та відновлення екосистем суші». Україна має потужний потенціал екосистемного, ландшафтного та видового різноманіття. Рельєф країни формують гірські масиви (5% території), височини (25% території), рівнини та низовини (70%), які є середовищами існування живих організмів і територіями господарської діяльності людини. Суттєвий впливає на стан довкілля має господарська діяльність людини. На початку 20 сторіччя 40% території країни було покрито степами. У 21 сторіччі більша частина цих земель уже використовувалася для сільськогосподарської діяльності (понад 70%). На території залишків природних степових екосистем припадало 3,0-3,5% території України, на яких було зосереджено 30% усіх видів флори і фауни, що перебувають під загрозою зникнення й занесених до Червоної книги України. [5] Через війну в Україні реалізація визначених завдань для досягнення вище зазначеної цілі й інших цілей сталого розвитку (зокрема, «Збереження морських ресурсів») не здійснюється, а щодо встановлених орієнтирів відзначаємо регрес.

На сьогодні можемо констатувати, що війна росії проти України вплинула на кожний компонент довкілля (тваринний і рослинний світ, воду, повітря, ґрунт). Збитки довкіллю України від війни є уже очевидними; за різними оцінками перевищують трлн гривень. Проте, на нашу думку, причинно-

наслідкові зв'язки екосистем обумовляють довготривалі негативні впливи не лише локального, а й глобального характеру. Можемо констатувати значний негативний вплив на навколишнє середовище через обстріли екосистем суші і моря, лісів, об'єктів промисловості та транспортної інфраструктури, а пошкодження систем водопостачання, каналізації та об'єктів зберігання відходів провокують широкомасштабну та серйозну шкоду з довгостроковими наслідками для довкілля та здоров'я людей.

Екологічні наслідки війни, яка точиться на одній з найбільш індустріалізованих і забруднених територій у світі, будуть відчуватися майбутніми поколіннями.

На сьогодні окупованою є найбільша атомна електростанція в Європі (Запорізька АЕС). Окупанти уже створювали неодноразові збої у її роботі, а подальші маніпуляції з атомною електростанцією можуть призвести до непоправних наслідків.

Також Луганська ТЕЦ є потенційною екологічною загрозою. Ще з 2014 р. були випадки підпалу електростанцій, пошкодження й припинення роботи. Електростанції можуть містити високі рівні поліхлорованих дифенілів, тому пошкодження таких об'єктів може призвести до забруднення місцевого ґрунту та води.

Однією із загроз високого ризику для екосистем є хвостосховища (сховища відходів). У них зберігаються рідкі промислові відходи, адже промисловість України створювала майже 29% її валового внутрішнього продукту. В Україні налічується 465 сховищ відходів (на яких зберігається понад 6 млрд тонн відходів); 200 із них розташовані на сході України, тобто на території активних бойових дій.

Забруднення ґрунтів і води із кожним днем продовження війни наростає. Вугільні шахти, які припинили свою роботу ще з початку військових дій на Донбасі (з 2014 р.), заповнюють довкілля (ґрунти та питну воду) токсичними, а подекуди і радіоактивними речовинами. Ризики для екології виникають також через раптові збої у роботі шахт, адже шахтну воду потрібно безперервно відкачувати. До того ж, забруднена вода з однієї шахти переливається в інші, адже багато шахтних тунелів з'єднані між собою. Через постійні обстріли територій, на яких зосереджені вугільні шахти, підприємства хімічної та інших галузей важкої промисловості, токсична небезпека є очевидною.

Донбас – це регіон, де наявність важкої промисловості підвищує ризик екологічної загрози, а отже, і загрозу мирному населенню. Зокрема, Нікітківський ртутний рудник, який займається видобутком ртуті, є потенційно токсичною точкою на Донбасі. Низка покинутих ртутних шахт і звалищ є небезпекою першої категорії для ґрунтів і води.

Отже, збитки, пов'язані з руйнуванням росією природного середовища України, є очевидні на сьогодні, а також зрозуміло, що є і буде багато похідних негативних наслідків локального та глобального характеру; економічного, соціокультурного, екологічного та іншого спрямування.

Discussion panel 3. «Modern trends in animal husbandry. Environmental security in the context of global climate change. Biotechnological developments»

Більшість проблем екологічного спрямування є проблемами глобального рівня. Зокрема зазначимо, що не існує «локальних наслідків/ефектів» викидів вуглекислого газу. Це завжди глобальні наслідки/ефекти. Війна також провокує викиди парникових газів, зокрема метану з пошкодженого газопроводу. У цьому контексті, викид однієї тонни метану еквівалентний викиду понад 30 тонн вуглекислого газу. Тому, усі викиди в навколишнє середовище змінюють реальність. Якщо ми сьогодні викидаємо газ в атмосферу внаслідок результатів нашої діяльності (робота промислових, цивільних об'єктів тощо), то через місяць він буде над Антарктидою. Тому, загрози для екології в одному місці, є загрозами для усього глобального світу, для клімату.

Отже, війна росії проти України, крім масштабних руйнувань промислової та цивільної інфраструктури, втрачених людських життів, спричинила видимі та ще невидимі наслідки екологічного характеру, які будуть відчутні роками.

Тому важливим є якнайшвидше виведення російських військ з території України (добровільне виведення або шляхом деокупації територій ЗСУ України), встановлення миру, забезпечення територіальної цілісності та суверенітету України. У контексті забезпечення екологічної безпеки, – насамперед, здійснення комплексних заходів щодо розмінування територій України та реалізація системи заходів щодо захисту та відновлення екосистем.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Диха М.В., Диха В.В. Енергетична безпека України у контексті загроз запуску «Північний потік-2» *Інструменти регулювання національної економіки та національної безпеки в умовах сучасних глобальних викликів*: зб. наук. праць за матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф. (5 листопада 2021 р.). Хмельницький: ХНУ. 2021. С. 60-63. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/10862>
3. Диха М.В. Продовольча безпека під призмою воєнних дій в Україні. *Сталий розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення*: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (25 травня 2022 р.). Бережани: ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут. 2022. С. 55-57. URL: <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/12195>
4. Dykha Mariia, Dykha Valerii. *Ukraina w systemie przemian cywilizacyjnych świata i innowacyjnego rozwoju. Prace naukowe. Poland: Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości z siedzibą w Wałbrzychu.* 2022. T. 52 (2). P. 149-162. URL: <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/13100>
5. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2017. URL: https://mepr.gov.ua/files/docs/Національна%20доповідь%20ЦСР%20України_липень%202017%20ukr.pdf

Циганенко Олена, Весперіс Світлана
ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ..... 136

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ТВАРИННИЦТВІ. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН.
БІОТЕХНОЛОГІЧНІ РОЗРОБКИ/
MODERN TRENDS IN ANIMAL HUSBANDRY. ENVIRONMENTAL
SECURITY IN THE CONTEXT OF GLOBAL CLIMATE CHANGE.
BIOTECHNOLOGICAL DEVELOPMENTS.**

Василишина Олена
ВИКОРИСТАННЯ ХІТОЗАНУ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЯК
БІОПОЛІМЕРУ ПРИРОДНОГО ПОХОДЖЕННЯ..... 141

Дегтярьов Юрій
ДЕЯКІ ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОЩУВАННЯ СУНИЦІ ПІД ЧАС
ЗАСТОСУВАННЯ КРАПЕЛЬНОГО ЗРОШЕННЯ..... 142

Диха Марія
ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ПІД ПРИЗМОЮ ВІЙНИ В УКРАЇНІ..... 145

Лавська Наталія
ОРГАНІЧНА ПРОДУКЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЕКОЛОГІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ КРАЇНИ..... 148

Литовченко Віктор
ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЩОДО ВИМОГ ДО ПОВОДЖЕННЯ ІЗ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ТВАРИНАМИ..... 150

Савченко Олена, Дібрівна Емілія
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ТВАРИННИЦТВІ..... 153

Семеніхін Андрій, Андрющенко Яна
ВПЛИВ ІОНІВ МЕТАЛІВ НА ПОЛІФЕРМЕНТНУ АКТИВНІСТЬ
РУБІСКО ХЛОРОПЛАСТІВ З ЛИСТЯ ГОРОХУ..... 154

Сорока Анастасія, Гнедіна Катерина
ДЕКАРБОНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО
ЧАСУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ..... 158

Наукове видання

Глобальні та національні тенденції у галузі наук про життя

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Видання друкується за авторським редагуванням

Підписано до друку 01.04.2023 р.
Гарнітура Times New Roman
Замовлення № 276

Формат 60x84/16 Папір офсетний
Обл.-вид. арк. 10,32 Тираж 120 прим.
Ум. друк. арк. 11,65

Видавництво
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3А
(04631) 7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@ukr.net

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.